

Oriol Amat

Arthur Andersen, declarada no culpable

El Tribunal Suprem dels Estats Units acaba d'anul·lar la decisió del jurat que va considerar que Arthur Andersen era culpable d'obstrucció a la justícia en el cas d'Enron. En concret, l'any 2002 se la va acusar d'ordenar als seus empleats que destruïssin documents relacionats amb el frau multimilionari que es va produir a Enron l'any 2001.

Tot i que la firma d'auditoria sempre va negar aquestes acusacions, la decisió que va prendre el jurat l'any 2002 va provocar la desaparició d'una de les principals auditors a àmbit mundial, que en aquells moments tenia desenes de milers d'empleats i un gran prestigi internacional. Aleshores era la firma d'auditoria més gran de l'estat espanyol.

Poc abans de l'escàndol, Enron era una de les empreses més admirades. Com a mostra es pot recordar que al llibre *Liderant la revolució*, de Gary Hamel, escrit

l'any 2000, Enron era qualificada d'empresa revolucionària i símbol de l'èxit de la nova economia. A la fi del 2001, Enron va veure que les seves accions baixaven de 90 dòlars a uns pocs cèntims i iniciava el seu procés de liquidació.

Ara els fets estan posant de manifest que el frau d'Enron va tenir com a principals culpables els directius, ara a la presó. El director financer va arribar a ser el màxim propietari de milers de filials que Enron tenia a les illes Caiman. Aquestes filials

eren la principal tapadera per amagar deutes i pèrdues. No hi ha dubte que es tracta d'un cas de directius sense escrúpols disposats a tot per enriquir-se. També han tingut la seva part de culpa entitats com els bancs d'inversió que van amagar els problemes i recomanaven comprar accions d'Enron. Tampoc no podem oblidar el paper de l'administració Bush en aquest tema, ja que Enron es va beneficiar de canvis legislatius, quan curiosament aquesta empresa va ser la principal aportadora de donatius per finançar les campanyes electoral dels germans Bush. Amb tot l'enrenou que va provocar l'escàndol d'Enron, es necessitava un culpable, o més aviat un cap de turc, i les culpes van recaure en Arthur Andersen.

Això passa sovint, ja que no és el primer cop que els auditors acaben pagant els pecats de directius poc ètics, que enganyen tothom, fins i tot els seus auditors.

El problema de la sentència exculpatòria d'Arthur Andersen és que arriba massa tard, ja que la firma d'auditoria ja ha desaparegut. Ara veurem què passa a continuació, però és possible que els antics empleats de la firma d'auditoria reclamin alguna indemnització pels perjudicis causats, ja que van perdre llocs de treball, plans de pensions i sobretot la dignitat de treballar en una companyia del màxim prestigi a escala mundial.

PANAMA JACK / EFE

D'ací a pocs anys, potser, deixarem definitivament de calçar-nos amb sabates fabricades a les poblacions de les comarques del Vinalopó. Les empreses dedicades al calcer travessen la crisi més greu de la seua història. La falta d'ajuda de les institucions públiques que, al llarg dels anys, no han pres les mesures necessàries per garantir el futur de la indústria i la manca d'una actuació decidida de les empreses per innovar i traure al mercat productes cada vegada de major qualitat, han posat en dubte fins i tot la viabilitat d'una gran part de la producció. Amb aquest escenari d'incertesa, la competència, en molts casos deslleial, dels productors asiàtics, sobretot de la Xina, o la lluita econòmica entre l'euro i el dòlar s'han convertit en conjuntures afegides que semblen, ara per ara, molt complicades de resoldre. En aquests moments només hi ha una eixida: renovar de dalt a baix tot el sector o, ja se sap, morir.

L'actual situació de crisi del sector del calcer, però, no és nova. Ni de bon tros. Ja fa gairebé vint anys que s'albiraven les dificultats que les empreses podrien patir en el futur si no es duia a terme una reconversió a fons dels models de producció. De fet, dues dècades enrere, el Parlament espanyol, a proposta de la històrica diputada del PCE per Alacant Pilar Bravo, va aprovar la creació d'una

Los comarques del Vinalopó sempre s'han caracteritzat per la seua potent indústria sabatera. La competència exterior, però, ha alterat els ànims. Dalt, croma de productes xinesos emmagatzemats a les naus d'Elx.

El calcer lluita per sobreviure

La paraula crisi feia temps que picava a la porta de les fàbriques de calcer del Vinalopó. Ara, quan el llop ja ha arribat, només sobreviuen les que reaccionaren a temps, les que optaren per la diferència.

comissió formada pels sindicats, la patronal i l'administració per llançar propostes de futur per a la indústria de les sabates. El sindicat CCOO, potser el de major representació entre els treballadors del calcer, ja parlava de la necessitat d'invertir en tecnologia, fomentar la

investigació i el desenvolupament per donar prioritat al disseny del producte, potenciar la moda i la marca, especialitzar les empreses en productes de qualitat mitjana i alta amb denominació d'origen per les firmes ubicades a les ciutats d'Elda o Elx, l'agrupació de les petites empreses o un estudi de mercat de les vendes als Estats Units —un dels grans mercats de les sabates fabricades al País Valencià— perquè qualsevol dificultat del dòlar no acabara afectant el calcer. Fins i tot analistes financers internacionals —que prepararen, el 1986, un estudi sobre la situació d'aquest sector per encàrrec de la CAM— reconegueren les propostes sindicals.

Ningú, però, no tingué en compte aquesta recepta, que avui continua tenint més vigència que mai, per intentar buscar una via d'eixida per a la crisi que afecta les empreses d'un sector econòmic fonamental pel sud del País Valencià. De fet, el 65% de la producció de tot l'estat es concentra a Elx i Elda i, en un volum molt inferior, a les localitats de

Petrer i Villena. Les dades mostren que la situació no és gens bona i que el calcer perd, a poc a poc, capacitat de producció i de negoci, la qual cosa ha derivat en el tancament d'empreses i en una apreciable pèrdua de llocs de treball. Per exemple, en el període que va de l'any 2000 al 2004, segons les últimes dades oficials de la Federació d'Indústries del Calcer (FICE), la producció baixà un 13%, la qual cosa ha derivat en el tancament de 177 empreses i en el fet que 7.300 treballadors passen a formar part de les llistes de l'atur. La crisi, però, s'ha agreujat al llarg del 2005. Només a les comarques de l'Alt Vinalopó i del Vinalopó Mitjà —Elda, Petrer i Villena—, 52 fàbriques amb 625 treballadors han suspès temporalment la seua activitat per manca de comandes de treball. I, el que sembla encara més greu, només a l'abril, en aquesta zona, 22 societats més dedicades a la fabricació de sabates i a la indústria auxiliar del calcer han presentat expedients de regulació d'ocupació.

Xinesos i americans. La patronal del sector té molt clares les causes d'aquesta crisi tan profunda. D'una banda, la fortlesa de l'euro davant del dòlar ha provocat una pèrdua de la competitivitat dels productes fabricats al País Valencià als estats ubicats sota l'òrbita de la divisa nord-americana. Això ha provocat, a més, una reducció anual del 20% de les exportacions amb els Estats Units, un dels grans mercats de les sabates d'Elx i Elda. Contra la lluita econòmica entre la moneda dels EUA i l'europea és molt difícil que els empresaris del sector puguin fer res de bo. És una situació pròpia de la política financera mundial que se'ls escapa.

L'altre gran problema del calcer és, sobretot, la competència dels productors asiàtics. L'entrada de la Xina a l'Organització Mundial del Comerç (OMC) s'ha concretat en una autèntica allau de productes d'aquest país a la Unió Europea i a tot el món, i contra això la resposta és bastant complicada. La patronal creu, a diferència de la situació generada entre l'euro i el dòlar, que en aquest cas sí que podrien prendre's mesures per tractar de solucionar el problema. De fet, l'OMC permet activar iniciatives que limiten l'impacte dels productes xinesos, però, a més, les empreses creuen que el servei de duanes, la policia judi-

cial i els inspectors de consum haurien d'actuar de manera més contundent contra la invasió asiàtica.

A les zones productores, però, hi ha un clima generalitzat que apunta a la competència dels productes de la Xina com el principal element que ha abocat el sector a la crisi. Aquesta situació va provocar, fins i tot, el setembre del 2004, uns greus incidents en un polígon industrial d'Elx, quan treballadors i empresaris locals es van manifestar davant les indústries xineses ubicades a la tercera ciutat del País Valencià. Els manifestants arribaren a cremar dues naus industrials. Com a conseqüència d'aquests incidents es va crear un Observatori del Calcer per intentar estudiar fórmules que ajudaren a trobar un poc de llum al final del túnel. A hores d'ara, ja hi ha més de quaranta detinguts acusats d'estar implicats en aquests disturbis. Des d'aleshores, les topades amb la comunitat xinesa no s'han tornat a reproduir.

Si a les dues conjuntures econòmiques esmentades, a més, afegim la mínima capacitat de resposta de moltes empreses del sector —manca d'inversió en innovació, qualitat o disseny— i la contradictòria actuació de les institucions, especialment de la Generalitat de València, tindrem damunt de la taula tots els elements de judici per poder entendre els motius pels quals el sector es troba en una situació pròxima a la fallida absoluta.

La Generalitat nega la crisi. I parlant de l'administració, què ha fet el Govern valencià per ajudar el calcer a eixir d'aquesta situació? Malgrat tota aquesta problemàtica, primer, negar la crisi. I ara, només fa uns dies, començar a destinar ajudes —encara, això sí, molt reduïdes— per intentar buscar una solució a un problema que se'ls ha escapat de les mans. De fet, fins fa un mes, qualsevol intervenció a les Corts Valencianes del president de la Generalitat, Francesc Camps, per parlar de la crisi dels sectors tradicionals valencians —entre els quals, el calcer, el joguet, el tèxtil, el moble o el taulell, entre d'altres—, ha estat per negar la major. Camps sempre ha parlat de la bondat de la situació econòmica gràcies a la tasca del seu govern i només ha admès problemes de tipus aïllat.

Fins i tot, el conseller d'Empresa, Just Nieto, en algunes de les visites que ha

fet a Elx els darrers mesos, ha hagut de recórrer a una barreja entre l'humor i l'ocurrència per intentar amagar una crisi que és més que evident. “No es pot dir que un sector es troba en crisi. Està en crisi o amb problemes una determinada empresa i, dins de la crisi, cal distingir el que són les crisis per competència: beneïdes crisis que fan a una societat moderna i forta quan un va al mercat a lluitar amb la resta per ocupar el lloc que li toca”, assenyala Nieto durant la inauguració de la fira Futurmoda, la darrera edició de la qual se celebrà a la Institució Firal Alacantina el novembre del 2004, quan encara eren recents els incidents entre treballadors d'Elx i empresaris de la Xina. El conseller, que aprofità la visita per comprar-se unes sabates, negà la crisi i atribuï a les errades de les empreses i a la competència asiàtica la situació del calcer. Fa uns dies, tanmateix, el Consell sembla que ha canviat d'estratègia i ha reorientat la seua posició sobre el tema.

De fet, en la seua darrera visita a la Moncloa, a mitjan maig, Camps situà la crisi de les indústries tradicionals valencianes com un punt essencial de la seua agenda a Madrid i demanà al president del Govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, que exigira a la Unió Europea mesures concretes per poder contrarestar la competència —que ell mateix va qualificar de “deslleial”— de l'Àsia, una petició que afecta de manera directa la situació del calcer a les comarques del Vinalopó. Aquell mateix dia, però, es votaven al Congrés dels Diputats les resolucions del debat de política general i les contradiccions del PP en aquest problema tornaren a fer-se evidents. Així, els populars votaren en contra d'una iniciativa que demanava al Govern estatal mesures concretes per combatre la crisi dels sectors industrials tradicionals, entre els quals, el calcer.

Malgrat la posició del PP a tot l'estat, al País Valencià, el president de la Generalitat ha continuat aquest canvi d'estratègia. En tan sols dos dies, el 24 i el 25 de maig, el conseller Nieto, que només fa uns mesos havia negat qualsevol tipus de crisi, anunciava plans d'actuació per reactivar el sector amb una inversió prevista de 54 milions d'euros. D'aquesta quantitat, 6 milions es dedicaran a subvencionar la presència de les empreses a l'exterior —a fires com la de

Models d'èxit

Panama Jack, una de les empreses més importants del sector, amb 6 milions de parells de botes —el seu producte estrella— venudes en els darrers catorze anys, decidí a final del 2003 traslladar el 60% de la seua producció a la Xina per reduir costos, mantenir preus i, d'aquesta manera, poder continuar competint amb les grans empreses internacionals que fabriquen un tipus de sabata semblant, com ara Timberland, Clarks o Camel. Això ha permès a la firma, a més, no retallar cap dels 125 llocs de treball que té a la plantilla. No obstant això, Panama Jack sí que tenia previst rescindir contractes de fabricació amb algunes fàbriques d'Elx. La societat, que produeix al voltant d'1 milió de parells de sabates anuals, descarta traslladar en un futur el 40% de la producció restant a la Xina perquè vol continuar controlant la qualitat del producte, un dels elements fonamentals per poder mantenir el volum de negoci que té aquesta marca al mercat actual.

Martinelli, una altra de les grans empreses que manté la producció a la localitat d'Elx, ha optat per afrontar la crisi amb una reconversió laboral, encara que sense retallar llocs de feina. El passat mes de març, La Mercantil, que fabrica sabates de gamma alta per a home i dona, ha vist com les comandes de producció es reduïen considerablement i ha plantejat als representants dels treballadors que una part de la plantilla, fins ara de 170 treballadors, mantinguen la seua condició de fixos —tots els empleats ho són fins ara—, però com a discontinus. Martinelli, per contra, descarta per complet tancar la seua planta de producció, però ja ha dit als representants dels treballadors que per fer front a la situació actual de crisi cal reestructurar les despeses de la societat i retallar al màxim els costos de producció.

Altres empreses, com ara **Pikolinos**, han fet una aposta decidida per la investigació i la innovació. La marca amb seu a Elx s'ha convertit en l'única del sector que fabrica els productes

Martinelli, que destaca pele productes de gamma alta, ha ideat solucions laborals per plantar cara a la crisi. A la dreta, dos models de Pikollinos i un parell de sabates de Panama Jack, que també opten per la qualitat.

PLAY / PANAMA JACK / EL TEMPS

amb un sistema ecològic que no provoca contaminació avalat per la Unió Europea. La distinció, atorgada el passat mes de febrer, es concreta en una etiqueta que figura en els primers 15.000 parells del model Amazonas, una sabata dissenyada amb vista a l'actual temporada d'estiu i que és fabricada amb pells vegetals naturals i lliures de metalls pesants, com ara plom o cobalt, soles biodegradables i absència de substàncies contaminants. En el procés de producció s'han deixat d'utilitzar, a més, coles contaminants i els tintatge de colors na-

tural. Les peces metàl·liques no tenen níquel i la planta de la sabata és de cautxú natural. L'empresa considera que aquest tipus d'iniciatives poden contribuir a fer que el sector recupere la confiança i anima altres firmes productores a prendre mesures que puguin facilitar vies d'eixida a la crisi per la qual travessa aquest sector.

Gallamar, una empresa que, abans d'iniciar-se la crisi fa tres anys, fabricava vora 200.000 parells l'any, ha decidit retallar la producció, però millorant la dis-

tinció i la qualitat de les sabates per poder competir en el mercat. Ara, la firma produeix la meitat i ha optat per deixar de fabricar sabates sintètiques. Tot el que es fa a la seua planta de producció, ara per ara, són sabates de qualitat i disseny.

A més, per afrontar la competència dels països asiàtics, Gallamar ha millorat la marca i el producte, al mateix temps que ha optat per facilitar i potenciar l'atenció directa i personalitzada als clients. És la seua manera de plantar cara a la crisi.

Düsseldorf, a Alemanya, la presència de les empreses valencianes s'ha retallat a la meitat - a fi que puguen corregir els problemes derivats de la deslocalització, la competència asiàtica i la pèrdua d'influència al mercat nord-americà. La resta estan dirigits a un pla de competitivitat

Panama Jack, una de les grans empreses del calcer, ha traslladat el 60% de la seua producció a la Xina.

que preveu un total de 49 mesures concretes per ajudar el sector durant els pròxims tres anys. El conjunt d'actuacions que recull el document és molt si-

mil·lar a les esmentades iniciatives que CCOO demanava ja fa gairebé vint anys: investigació i desenvolupament, implantació exterior, consolidació de marques, consorcis d'empreses o ajuda per a la participació en fires, entre altres mesures.

Siga com siga, el fet és que, ara per ara, al marge de les actuacions de l'administració i d'aquest tardà canvi de rumb de la Generalitat Valenciana, les empreses continuen treballant dins d'un mercat a la baixa i amb una estratègia individual per intentar, si més no, mantenir el negoci i buscar vies de solució a la crisi. Les empreses menudes són les que pitjor ho estan passant, moltes de les quals són les que han hagut de tancar. Les que han pogut sobreviure ho han fet o bé reduint el planter de treballadors a la meitat i implicant tota la família en la producció o bé recorrent a l'economia submergida. En aquest darrer cas, es troben societats mitjanes i petites de fins a deu treballadors la direcció de les quals ha optat per eludir els pagaments a la Seguretat Social i estalviar, d'aquesta manera, despeses fixes de fins a 90.000

euros l'any, explicaren fonts del sector. D'altra banda, les empreses més grans són les que han adoptat mesures concretes i, d'alguna manera, les que salven les dificultats i afronten el futur en una millor situació, mantenint, en bona mesura, les condicions socials dels treballadors. Les estratègies de futur, però, són completament diferents segons el cas.

Tot indica que en els propers anys, el sector del calcer haurà d'afrontar reptes encara més greus i sembla que l'única fórmula per capgirar aquesta situació i garantir el futur d'aquesta indústria passa per la qualitat, la investigació, el disseny, la marca i la distinció de les sabates fabricades al País Valencià. És a dir, la recepta que fa vint anys els sindicats van llançar públicament sense que ningú no hi parara atenció. Ara la solució només passa per renovar el sector i començar a aplicar aquestes mesures perquè, d'ací a vint anys més, la societat valenciana no lamenta la mort d'un dels sectors econòmics més emblemàtics.

A. V. Santamaría

Breus

Consum expedienta entitats financeres a Catalunya

L'Agència Catalana de Consum ha obert expedient a 56 de les 58 entitats financeres que operen a Catalunya, és a dir, un 96%, en la primera inspecció que es fa d'aquest sector des que la Generalitat hi té competències. El conseller Josep Huguet, però, no ha volgut citar les dues úniques entitats que respecten totalment els drets de l'usuari. Bona part d'aquests expedients són per clàusules abusives, és a dir, que presenten desproporcions entre els drets i els deures de cadascuna de les parts. Per altra banda, del total d'entitats,

44 incompleixen la llei de Política Lingüística. Només 14 entitats, doncs, estan dins la legalitat pel que fa a la llengua i, en tots els casos, es tracta d'entitats amb seu social a Catalunya.

El model alemany, importat per Zaplana, reviu amb Camps

Són els problemes del deute, que aténalla la Generalitat Valenciana com poques administracions més. L'executiu que presideix Francesc Camps està disposat a recuperar el model alemany, consistent a ajornar el pagament de les obres públiques. Així, no

es paga ni un euro fins que la feina està enllestida, tot i que aleshores cal abonar també uns interessos elevats. La UE i el PP, quan governava l'estat, no recomanen en absolut aquest sistema, però el Consell ja ha previst fer-lo servir amb la carretera de Torreblanca (Plana Alta) a l'aeroport Castelló o la línia 2 del tramvia de València, entre més obres.

Àlvarez, reelegit a la UGT, prepara la seua successió

El dotzè congrés de la UGT de Catalunya ha renovat per majoria aclaparadora el seu secretari general, Josep Maria Àlvarez, que fa quinze anys que és al capdavant del sindicat. Però el líder d'UGT comença ja a aplanar el camí de la seua successió, i ha situat com a número dos de l'executiva Frederic Monell, actual secretari d'organització,

que en els darrers temps ha anat acumulant gran protagonisme públic. De fet, Monell desplaça en la cursa per la successió Diego Martínez, fins ara número dos del sindicat. Àlvarez ha aconseguit aprovar tots els informes per majoria gairebé unànime.